

Bijdragen aan bestaanszekerheid

Armoedebelief 2026 - 2032

Door: Marc Boscha, strategisch beleidsadviseur sociaal domein
Roel Sips, beleidsadviseur sociaal domein
Datum: april 2025

Voorwoord

Voor u ligt ons herijkte armoedebeloid 2026 – 2032 “Bijdragen aan bestaanszekerheid”.

We ondersteunen inwoners uit de meeste kwetsbare groepen uit onze gemeente. Vaak gaat het om inwoners die de grootste moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen en niet altijd goed mee kunnen doen in onze lokale samenleving. Zij kunnen een steuntje in de rug gebruiken, bijvoorbeeld om hun kind te laten voetballen, om zelf te kunnen fitnessen bij een sportschool of om af en toe eens een leuk uitje te kunnen doen.

Soms geeft een jaarlijkse financiële bijdrage net dat stukje lucht. Bijvoorbeeld om eindelijk de kapotte wasmachine of koelkast te vervangen waar al zo lang tegenaan gehikt wordt.

Zo bieden we inwoners die weinig te besteden hebben een beetje meer perspectief.

Met dit herijkte armoedebeloid wil ik graag nog meer inwoners bereiken die recht hebben op onze regelingen. Door gebruik te maken van het netwerk van deze mensen, zorgen we ervoor dat zo veel mogelijk mensen die recht hebben op een voorziening die ook krijgen.

Toch is er ook een lastige boodschap. In financieel krappe tijden moeten we op alle vlakken helaas scherpe keuzes maken. Waar we nu een ruimhartig armoedebeloid kennen, worden de inkomensgrenzen waarop recht is op een armoederegeling verlaagd naar 110% van het sociaal minimum.

We richten ons dus op de mensen die het echt het hardst nodig hebben. Zodat zij de steun en middelen krijgen die ze nodig hebben om volwaardig deel te nemen aan de samenleving.

Rik van den Dam
Wethouder

0. Managementsamenvatting

Analyses

In 2023 maakte 3,8% van de Nederlandse bevolking deel uit van een huishouden onder de lage-inkomensgrens. In Overbetuwe betrof dat 2,4%. Dat betekent dat die gezinnen in armoederisico verkeren en onder de doelgroep vallen. 1% van de Nederlanders verkeert langdurig (langer dan vier jaar) onder die lage-inkomensgrens.

Het aantal laaggeletterden is met 4% sterk lager dan het landelijk gemiddelde (12%). Het bereik van onze regelingen is bij de Meedoenregeling 54% en bij het Persoonlijk minimabudget 32%

Onze huidige regelingen

- De collectieve zorgkostenverzekering voor inwoners tot en met 130% van het sociaal minimum.
- De Meedoenregeling voor inwoners tot en met 120% van het sociaal minimum. Op basis van toegekende punten kunnen inwoners goederen kopen of meedoen aan voorzieningen in onze gemeente zoals aansluiten bij een sportclub.
- Het persoonlijk minimabudget voor inwoners tot en met 120% van het sociaal minimum ondersteunt inwoners die al langer van een minimum inkomen moeten rondkomen.

Ons nieuwe beleid

Algemeen:

We harmoniseren de toegang: alle regelingen stellen we open voor inwoners met een inkomen tot en met 110% van het sociaal minimum.

Via informele netwerken zorgen we ervoor dat we inwoners die er recht op hebben zo goed mogelijk bereiken.

We implementeren processen zodat inwoners die een armoederegeling aanvragen direct ook alle andere voorzieningen aanvragen.

Regelingen:

Bij de Meedoenregeling zorgen we voor een passender sportaanbod.

We nemen afscheid van de collectieve zorgkostenverzekering. We ondersteunen inwoners die geen hoge zorgkosten hebben naar een passende zorgkostenverzekering. We blijven inwoners met hoge zorgkosten ondersteunen.

Bij het persoonlijk minimabudget wordt de hoogte en de kring van rechthebbenden bijgesteld.

Een soepele overgang

We nemen inwoners zo goed mogelijk mee in de wijzigingen die we doorvoeren:

- De VoorzieningenWijzer helpt inwoners om eenvoudig alle landelijke en gemeentelijke regelingen en landelijke toeslagen te vinden én aan te vragen. Ook maakt het inzichtelijk of hun energiecontract of zorgverzekering nog wel bij hun situatie past. De online checks brengen al deze informatie op één plek. Dit maakt de overgang van de collectieve zorgkostenverzekering naar een andere verzekering makkelijker voor inwoners en ondersteuners omdat het aanvragen en overstappen heel overzichtelijk is.
- In de overgang naar een andere zorgkostenverzekering zorgen we voor een zachte landing. We informeren de doelgroep per brief waarin we hen informeren over de

overstap en organiseren informatiebijeenkomsten. Ook kunnen inwoners gebruik maken van een huisbezoek om ondersteuning te krijgen.

- Inwoners worden geïnformeerd over de harmonisatie van de inkomensgrenzen.
- We zetten in op het informele netwerk. Door de inzet van onze maatschappelijke partners gaan we inwoners nog beter bereiken dan voorheen. Denk daarbij aan de inzet van verenigingen en stichtingen.
- Vanaf 2027 leidt de aanvraag voor een regeling tot de aanvraag voor alle regelingen waar een inwoner recht op heeft.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
0. Managementsamenvatting	3
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Beleidsdoelen	6
2 Analyse en achtergronden van armoede	6
2.1. Armoede	6
2.2. Inkomensregelingen in perspectief.....	9
2.3. Onderzoek naar effectiever armoedebeleid.....	9
2.3.1 Onderzoeksaanleiding en vraag.....	9
2.3.2 Onderzoeksresultaten	10
3- Ons huidige beleid.....	11
3.1 Onze huidige regelingen	11
4. Ons nieuwe armoedebeleid	12
4.1 Inleiding	12
4.2 Onze nieuwe aanpak	12
4.3 Ons aanbod in de praktijk	12
5. Implementatie.....	14

1. Inleiding

Binnen onze gemeente kenden we tot op heden een ruimhartig armoedebelied. We ondersteunen inwoners die het niet zo breed hebben met meerdere regelingen. In dit beleidsplan gaan we in op wat armoede is en wat de gevolgen zijn. We kijken hoe we de regelingen nog beter bij onze inwoners kunnen laten aansluiten. Dit binnen de financiële kaders van dit moment.

1.1 Aanleiding

Net als in alle andere Nederlandse gemeenten hebben we in onze gemeente armoedebelied. Het beleidsplan [Samen zorgen voor perspectief armoede raakt ons allemaal 2019-2022](#) is in werkingsduur verlopen. We hebben met elkaar afgesproken dat dit plan nog doorloopt om het huidige armoedebelied te verbeteren. We zien dat veel inwoners die recht hebben op de regelingen er geen gebruik van maken. Dit blijkt uit cijfers van het CBS die vergeleken zijn met het daadwerkelijke gebruik van de regelingen. Daarnaast zien we dan veel inwoners die zich hebben aangemeld bij de Meedoenregeling er geen gebruik van maken. Ook wordt veel gebruik gemaakt van producten die participatie niet bevorderen. We hebben de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) onderzoek laten doen naar hoe we onze regelingen beter kunnen laten aansluiten bij onze inwoners die er recht op hebben.

1.2 Beleidsdoelen

In het beleidsplan Sociaal Domein 2020-2025 is een aantal beleidsdoelen geformuleerd. Ze dragen allemaal bij aan het vergroten van de sociale kwaliteit en de positieve gezondheid van inwoners. De methoden en werkwijzen in dit beleidsplan dragen in belangrijke mate bij aan de onderscheiden beleidsdoelen. De volgende doelen zijn met name van belang:

- *Inwoners voelen zich vitaal, iedereen telt en doet mee.* Vitaal zijn en voelen is sterk verbonden met of iemand mee kan doen in onze maatschappij. Armoederegelingen bieden mogelijkheden om mee te doen aan activiteiten zoals sport of deelname aan andere maatschappelijke activiteiten.
- *Inwoners hebben mogelijkheden zichzelf te ontwikkelen (m.n. jeugd).* We stimuleren graag dat inwoners zich kunnen ontwikkelen. Een deel van de armoederegelingen stimuleren het benutten van talenten van inwoners zoals de Meedoenregeling en de studietoelage.
- *Voorzieningen en ondersteuning zijn betaalbaar, toegankelijk en kwalitatief goed.* We zorgen voor een laagdrempelig en toegankelijk aanbod. Het ondersteuningsaanbod kenmerkt zich door een goede samenwerking tussen partners. Inwoners kunnen dus gemakkelijk en vaak dichtbij gebruik maken van de armoederegelingen.

2 Analyse en achtergronden van armoede

In dit hoofdstuk kijken we wat armoede is. We geven weer wat armoedevoorzieningen zijn en plaatsen deze in het perspectief van alle inkomensregelingen die we kennen. We werken toe naar definities. Op die manier hebben we dezelfde informatie en uitgangspunten.

2.1. Armoede

De definitie van armoede is context bepaald. Het begrip wordt benaderd vanuit de Nederlandse context. Iedereen kan hier een dak boven het hoofd hebben, gebruik maken van onderwijs, heeft kleding en toegang tot gezondheidszorg. Een definitie van armoede wordt benaderd van uit de participatieve context: in welke mate is iemand in staat om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer. Een definitie van armoede kan zijn: *inwoners of*

gezinnen met een inkomen op of onder de lage inkomensgrens leven in armoede. Het huishouden beschikt dan over onvoldoende middelen om een bepaald minimaal consumptieniveau te bereiken en ze beschikken niet of in onvoldoende mate over de mogelijkheid om te participeren in de maatschappij. De lage inkomensgrens wordt elk jaar, aan de hand van de inflatie, door het CBS aangepast.

Mensen die in armoede leven, hebben vaak een minder gezonde leefstijl en hebben daardoor meer gezondheidsproblemen, zowel lichamelijk als psychisch. Daarnaast nemen zij vaak minder deel aan de maatschappij. Ze hebben weinig sociale contacten en ervaren de drempel om mee te doen aan sociale activiteiten als hoog. Ook hebben ze minder mogelijkheden om een opleiding af te ronden die past bij hun capaciteiten. Het is natuurlijk een open deur: leven in armoede leidt vaak tot een minder gelukkig leven.

De mens

Meer financiële middelen betekent vaak betere leefomstandigheden en meer materiële mogelijkheden. Zoals bijvoorbeeld gezonde voeding of gezondheid bevorderende of – beschermende producten. Langdurige financiële zorgen en gebrek aan perspectief leiden tot chronische stress; dit heeft een negatieve invloed op de gezondheid. Chronische stress heeft invloed op de lichamelijke conditie waardoor kwetsbaarheid voor andere ziektes kan ontstaan. Daarnaast heeft chronische stress invloed op de mentale conditie. Mensen met chronische stress hebben meer moeite met het onderscheiden van hoofd- en bijzaken, zijn gevoeliger voor korte termijn belangen en directe beloning en staan minder open voor advies en hulp. Hierdoor is het moeilijker om een ongezonde leefstijl aan te passen. Zij hebben dan ook meer kans op chronische ziekten zoals diabetes en hart- en vaatziekten

Mensen met een laag inkomen roken meer, hebben vaker overgewicht, voldoen minder vaak aan de beweegrichtlijn en zijn zwaardere drinkers ten opzichte van mensen met een inkomen boven de lage-inkomensgrens. Daarnaast lopen jongeren met een lage opleidingsachtergrond, schooluitval en een beperkt toekomstperspectief een hoger risico op een onbedoelde zwangerschap of jong ouderschap.

Door de verbanden over en weer ligt het risico van een negatieve spiraal op de loer. Een negatieve spiraal die moeilijk doorbroken kan worden, juist doordat er op meerdere levensdomeinen problemen zijn. Denk bijvoorbeeld aan het verliezen van een baan of een scheiding. De financiële zorgen die daarbij kunnen ontstaan kunnen leiden tot allerlei andere problemen zoals psychosociale problemen of ziekte.

De maatschappij

Een inwoner die in armoede leeft brengt voor onze maatschappij kosten met zich mee. Vaak leven inwoners in deze groep van een uitkering. Daarnaast zijn er uiteraard middelen gemoeid met de bekostiging en uitvoering van het armoedebeleid door de gemeente. Inwoners die werken boven het grensinkomen van de minimaregelingen kunnen simpelweg geen gebruik maken van die regelingen en dragen bij aan het bruto binnenlands product.

Armoede en bijstandsgerechtigden

In Nederland leven gemiddeld 34 mensen per duizend inwoners van een bijstandsuitkering. In de gemeente Overbetuwe gaat het om 19 mensen per duizend inwoners. Ook het werkloosheidspercentage ligt in de gemeente Overbetuwe lager: binnen de gemeente Overbetuwe is over 2023 2,6% van de beroepsbevolking werkloos, ten opzichte van 3,6% van de totale beroepsbevolking in Nederland (CBS, 2023).¹

¹ Waar staat je gemeente, *Werk en inkomen*, [Dashboard - Werk en inkomen - Overbetuwe](#), geraadpleegd op 3 maart 2025.

	Aantal landelijk	Aantal Overbetuwe
Bijstandsuitkeringen aantallen (2024)	395.200 uitkeringen	569 uitkeringen
Bijstandsuitkeringen per 1000 inwoners (2024)	34 per duizend	19 per duizend
Werkloosheid (2023)	3,6%	2,6%
Personen onder de lage-inkomensgrens (2023)	3,8%	2,4%
Langdurig onder de lage-inkomensgrens (2023)	1,0%	0,5%

In de gemeente Overbetuwe leven dus gemiddeld minder huishoudens van een bijstandsuitkering of een inkomen op dit niveau dan gemiddeld in Nederland. Dit geldt zowel voor de groep gepensioneerden als voor inwoners vanaf 18 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd.

Laaggeletterden

Ongeveer 3% van de Overbetuwe inwoners is laaggeletterd.² Het gaat, naar schatting, om ongeveer 1.500 inwoners. Deze groep heeft moeite met lezen, schrijven en rekenen en heeft vaak ook onvoldoende computervaardigheden om goed mee te kunnen doen in onze samenleving.³ Dit percentage ligt ruim onder het landelijk gemiddelde van 12%. Dit zijn er echter natuurlijk nog steeds te veel. Mensen die minder goed de taal beheersen, slechtere rekenvaardigheden hebben en/of minder goed hun weg kunnen vinden in het digitale verkeer hebben een grotere kans om in armoede te leven of schulden te maken.

Bereik van inwoners bij armoedebeleid Overbetuwe

Op basis van cijfers van het CBS in 2023 zijn er in de gemeente Overbetuwe ongeveer 1700 huishoudens en 2200 personen van 18 jaar en ouder met een inkomen tot en met 120% van het sociaal minimum. Ongeveer 2100 huishoudens en 2700 personen van 18 jaar en ouder hebben een inkomen tot en met 130% van het sociaal minimum.

	Aantal meerderjarige personen	Aantal huishoudens
Inkomen tot 101% van het sociaal minimum	1000	800
Inkomen tot 110% van het sociaal minimum	1600	1300
Inkomen tot 120% van het sociaal minimum	2200	1700

² Geletterheidinzicht.nl, *Aandeel laaggeletterden per gemeente*, <https://gelettertheidinzicht.nl/dashboard>, geraadpleegd op 3 maart 2025.

³ Deze groep moet passend geïnformeerd worden. Zie bijvoorbeeld: Beusekom, M., 2018. Met die plaatjes erbij begrijp ik het tenminste. Pictogrammen helpen laaggeletterden hun gezondheid in eigen hand te nemen. *Pharmaceutisch Weekblad*, 4.

Inkomen tot 130% van het sociaal minimum	2700	2100
--	------	------

Cijfers zijn gebaseerd op voorlopige cijfers van het CBS voor het jaar 2023

2.2. Inkomensregelingen in perspectief

In deze paragraaf belichten we alle inkomensregelingen die in Nederland beschikbaar zijn. We geven het Overbetuwse armoedebeleid daarin weer. Op die manier krijgen we inzichtelijk hoe inwoners (tijdelijk) ondersteund kunnen worden.

Nederland kent verschillende uitkeringen, toeslagen en heffingskortingen die allemaal invloed hebben op het inkomen. Uitkeringen voorzien iemand van een (maandelijks) inkomen wanneer de persoon geen eigen inkomen heeft of een verminderd eigen inkomen heeft door bijvoorbeeld ziekte of een handicap. Voorbeelden van uitkeringen zijn de bijstand, ziektewet en de WIA. Er zijn ook inkomensafhankelijke uitkeringen zoals de AOW en kinderbijslag. Verder kennen we in Nederland ook toeslagen. Toeslagen vormen een aanvulling op het inkomen en zijn altijd inkomensafhankelijk. De bekendste toeslagen zijn de huurtoeslag, de zorgtoeslag, kinderopvangtoeslag en het kindgebonden budget. De laatste grote groep aan inkomensregelingen zijn de verschillende heffingskortingen. Daarbij krijgt iemand korting op de inkomensbelasting en premies volksverzekeringen en dit kan ervoor zorgen dat iemand een hoger netto-inkomen overhoudt. De meeste heffingskortingen worden verrekend met het loon of de uitkering en hier hoeft vaak niets voor te worden geregeld. Voorbeelden van heffingskortingen zijn algemene heffingskorting, arbeidskorting, ouderenkorting en jonggehandicaptenkorting.

Deze verschillende inkomensregelingen moeten ervoor zorgen dat iemand ten minste op het sociaal minimum uitkomt. Dit is het minimale bedrag dat iemand nodig heeft om in zijn of haar levensonderhoud te kunnen voorzien. De overheid gebruikt hiervoor een normbedrag dat ieder half jaar wordt aangepast. Het sociaal minimum bestaat uit de (bijstands)uitkering of (voor ouderen) het AOW-pensioen. Het bedrag is afhankelijk van de levenssituatie (alleenstaand, alleenstaande ouder, samenwonend met partner) en leeftijd. Bovenop het sociaal minimum kunnen er dan nog toeslagen worden aangevraagd. Voor minima geldt dat inkomensregelingen (of inkomen uit arbeid) en toeslagen het grootste deel van het maandelijks inkomen vormen. Daarnaast zijn er ook nog gemeentelijke minimaregelingen. In hoofdstuk 3 worden deze verschillende regelingen toegelicht. Afhankelijk van de leeftijd, woonsituatie en inkomen van de persoon vormen de gemeentelijke minimaregelingen tussen de 1,5% en 10% van het maandelijks inkomen⁴. De invloed van gemeentelijke regelingen is dus beperkt. Daarnaast is de gemeente beperkt in welke regelingen zij mag aanbieden aangezien het voeren van inkomenspolitiek iets is dat is voorbehouden aan het rijk.

2.3. Onderzoek naar effectiever armoedebeleid

2.3.1 Onderzoeksaanleiding en vraag

We zien dat veel inwoners die recht hebben op een voorziening uit het aanbod van ons armoedebeleid daar geen gebruik van maken. Er zijn uiteraard heel veel redenen waarom inwoners geen gebruik maken van voorzieningen. Deze liggen zowel in als buiten henzelf. Wanneer je weinig perspectief hebt als je ziek of werkloos bent, dan leidt dit vaak tot lusteloos gedrag. Mensen schamen zich vaak om aan de bel te trekken als ze hulp nodig hebben. Zeker als de problemen te maken hebben met armoede. Daarnaast zijn er natuurlijk veel elementen die de weg naar de juiste hulp moeilijk bereikbaar maken. Mensen kennen

⁴ [Document OverBetuwe - 24-04-02.02 Bijlage Presentatie RTGC herijking armoedebeleid - Landelijke en gemeentelijke inkomensregelingen - iBabs Publieksporaal](#)

de voorzieningen niet, ze raken verstrikt in een ingewikkeld aanvraagproces en de taal past niet bij de doelgroep.

Regeling	Aantallen in de regeling	Totale doelgroep*	Bereik percentage in 2024
Meedoenregeling	1457 personen	2700 personen	54%
Persoonlijk Minimabudget	548 huishoudens	1700 huishoudens	32%
Gemeentepolis / collectieve zorgverzekering	769 volwassenen	2700 volwassenen	28%

* = cijfers zijn gebaseerd op voorlopige cijfers uit 2023 van het CBS

Om onze aanpak structureel te verbeteren hebben we onderzoeksgroep OpRecht Begrijpelijk van de HAN University of Applied Sciences gevraagd onderzoek te doen. Ze hebben de volgende onderzoeksvraag gekregen.

Te weinig inwoners uit de doelgroep gebruik van armoedevoorzieningen. Inwoners die wel toegang zouden hebben tot bijvoorbeeld de Meedoenregeling, gebruiken deze in veel gevallen niet of onvoldoende. Daarnaast zoeken inwoners met een minder vitale financiële huishouding laat, of in het uiterste geval zelfs geen, ondersteuning. Om ook die inwoners op een passende wijze te ondersteunen, hebben we de volgende doelen geformuleerd:

- Meer inwoners uit de doelgroep bereiken;
- Het gebruik van de Meedoenregeling stimuleren en vergroten;
- Inzet op de Meedoenregeling voor het stimuleren en bevorderen van maatschappelijke participatie onder de doelgroep;
- Inwoners met een minder vitale financiële huishouding in een zeer vroeg stadium bereiken (vroegsignalering).

Dit wordt uiteindelijk gemeten door kwalitatief onderzoek. Bij het kwalitatieve onderzoek staat de volgende vraag centraal:

Waarom gebruikt een deel van de inwoners van Overbetuwe die in armoede leeft en/of te maken heeft met problematische schulden het gemeentelijke aanbod rondom financiën niet?

Daarbij is het voor Overbetuwe ook van belang om inzichtelijk te krijgen waarom bepaalde burgers voor de gemeente lastig bereikbaar zijn. Vervolgens is het voor Overbetuwe van belang om handvatten te krijgen hoe die burgers beter bereikt kunnen worden.

2.3.2 Onderzoeksresultaten

De onderzoeksresultaten laten problemen rondom het zoeken, vinden, begrijpen én gebruiken van gemeentelijke minimaregelingen zien. Deze bestaan voor een groot deel uit interne factoren waar de gemeente meer directe invloed op heeft. En voor een klein gedeelte uit externe factoren waar de gemeente niet of nauwelijks (directe) invloed op heeft, maar die wel veel impact kunnen hebben.

De grootste problemen rondom het zoeken en vinden van minimaregelingen is dat inwoners onbekend zijn met het bestaan en de inhoud van de minimaregelingen. Daarnaast horen inwoners met name via via van de minimaregelingen. Verder heerst er wantrouwen richting de overheid in het algemeen, deels door de Toeslagenaffaire. Inwoners maken geen scherp onderscheid tussen de Belastingdienst en de gemeente. Als laatste staan schaamte over geldzorgen en gevoelens van minderwaardigheid ook in de weg om op zoek te gaan naar regelingen of hulp.

Als het aankomt op het begrijpen en gebruik van de minimaregelingen gaven inwoners aan dat regelingen onduidelijk zijn. Ze vinden het moeilijk te begrijpen, doordat er ingewikkelde taal wordt gebruikt. Ook de aanvraagprocedure wordt als complex ervaren en is het per regeling anders. Tot slot geven inwoners aan dat ze behoefte hebben aan kennis en graag zelf de minimaregelingen willen aanvragen.

In het onderzoeksrapport worden verschillende aanbevelingen gedaan voor bovenstaande problemen. Zo vergroot je het bereik als inwoners bij het aanvragen van minimaregelingen inwoners worden gewezen op de andere minimaregelingen. Daarnaast blijkt de bekendheid van de regelingen veel via via te gaan. Het is dus belangrijk dat veel mensen (ook zonder geldproblemen) op de hoogte zijn van de regelingen zodat er goede informatievoorziening ontstaat via het informele netwerk. Tot slot is het makkelijker voor inwoners wanneer de aanvraag van de verschillende regelingen aan elkaar gekoppeld is. Deze aanbevelingen bieden goede aanknopingspunten voor het nieuwe armoedebeleid.

3- Ons huidige beleid

3.1 Onze huidige regelingen

Hieronder staat een overzicht van de voorzieningen van de gemeente Overbetuwe voor inwoners die in armoede leven. Inwoners kunnen ook bij deze voorzieningen terecht komen met behulp van vrijwilligers. Het vrijwilligersnetwerk van Overbetuwe is omvangrijk, maar ook versplinterd. Het zwaartepunt ligt echter bij de sociaal werk-organisatie Forte Welzijn. Zij hebben hun standplaats in Elst, maar zijn op bepaalde momenten vertegenwoordigd in buurthuizen en wijkcentra.

Algemene voorzieningen: collectieve zorgverzekering minima en kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Een zeer ruime vergoeding voor de aanvullende verzekeringen bij zorgverzekeraar Menzis. Daarnaast is er bij het pakket voor mensen met een hoge zorgvraag een volledige compensatie van het eigen risico. De regeling staat open voor inwoners met een inkomen tot en met 130% van het sociaal minimum. In 2024 maakten 769 volwassenen gebruik van de regeling. Het bereik is daarmee 28%.

Daarnaast is kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen mogelijk. Het gaat dan om de volgende belastingen:

- Vaste bedrag van de afvalstoffenheffing
- Rioolheffing
- Onroerende-zaakbelasting (OZB)

De kwijtschelding kun je binnen zes weken na dagtekening aanvragen via een formulier, die onder andere te vinden is via de gemeentelijke website.

Meedoenregeling

De Meedoenregeling biedt inwoners met een laag inkomen de mogelijkheid om mee te doen in te samenleving. Na aanmelding wordt toegang geboden tot de website Meedoeninoverbetuwe.nl. Deelnemers kunnen via die site hun toegekende punten besteden aan een lidmaatschap bij een vereniging of om bijvoorbeeld kleding te kopen. De regeling staat open voor inwoners met een inkomen tot en met 120% van het sociaal minimum. In 2024 maakten 1457 inwoners gebruik van de regeling. Het bereik is dus 54%. Daarnaast zien we dat 15,5% van de inwoners binnen de regeling geen punten uitgeeft.

Persoonlijk minimabudget

Inwoners met een jaar of langer laag inkomen hebben (tot en met 120% van het sociaal minimum) kunnen het persoonlijk minimabudget aanvragen. Er zijn ook aanvullende

regelingen mogelijk vanuit het persoonlijk minimabudget, waaronder een extra toelage of SchoolExtra. Dat zijn extra toelages voor specifieke gevallen, zoals schoolgaande kinderen.

4. Ons nieuwe armoedebeleid

4.1 Inleiding

Nieuw beleid vormgeven in een tijd van een beperkte financiële slagkracht is een uitdaging. Bij het vormgeven van het nieuwe beleid zorgen we ervoor dat de voorgestelde plannen passen binnen de huidige financiële kaders. Dat betekent dat we een gerichter armoedebeleid vormgeven voor een kleinere doelgroep, die het het hardst nodig heeft. We zorgen dat die doelgroep zo optimaal mogelijk gebruik kan maken van het aanbod. Om het armoedebeleid in lijn te krijgen met de kadernota en de meerjarenbegroting uniformeren we alle regelingen op 110% van het sociaal minimum. Dit maakt duidelijk dat iedereen met een inkomen op bijstandsniveau recht heeft op alle regelingen die voorhanden zijn in onze gemeente.

4.2 Onze nieuwe aanpak

Om onze inwoners beter te ondersteunen zetten we in op twee ontwikkellijnen:

1. Bereikbaarheid

Uit het onderzoek blijkt dat inwoners niet bekend zijn met het bestaan en de inhoud van de minimaregelingen. Veel bewoners die afweten van de minimaregelingen weten dit met name via via. Bewoners geven aan dat je veel manieren moet gebruiken om burgers actief te benaderen. Denk hierbij aan informatie via de websites van de gemeente of via de lokale krant om zo bewoners te bereiken die niet digitaal vaardig zijn. Als er breed in wordt gezet op communicatie kan het bereik van de regelingen worden verhoogd.

2. Interne Processen

Daarnaast kwam ook uit het onderzoek naar voren dat inwoners regelingen steeds opnieuw moeten aanvragen en dat de aanmeldprocedures van verschillende regelingen los staan van elkaar. Dit zorgt ervoor dat inwoners steeds veel verschillende gegevens moeten aandragen. Dit wordt als vermoeiend en complex ervaren. Door het aanvraagproces van verschillende regelingen samen te voegen wordt het makkelijker om meerdere regelingen aan te vragen. Dit zorgt ervoor dat ze dit sneller zullen doen. Daarnaast leren ze hierdoor ook beter op welke regelingen ze recht hebben.

4.3 Ons aanbod in de praktijk

Harmonisatie

Hiervoor is weergegeven dat we de inkomensgrenzen gaan harmoniseren. Het is daardoor helder voor iedereen of er recht is op aanvullende ondersteuning. Door de uniforme toegang ondersteunen we de bereikbaarheid van de regelingen. Inwoners en ondersteuners van inwoners hoeven niet meer uit te zoeken of er recht is op een regeling. Inwoners met een inkomen op 110% van het sociaal minimum hebben recht op alle regelingen. Met een inkomen daarboven is er geen recht.

Meedoenregeling

Meedoen in de (lokale) samenleving is en blijft belangrijk. We stimuleren verder het gebruik van de regeling door inwoners die we spreken actief mee te laten doen aan het voorzieningenaanbod. Tekortkomingen in de regeling worden voor de start van het nieuwe seizoen in 2026 opgelost. Het komt nu bijvoorbeeld voor dat bij een sportvoorziening uit de Meedoenregeling niet het hele jaar door gebruik gemaakt kan worden van die voorzieningen.

We zorgen ervoor dat voorzieningen waarbij het logisch is om mee te kunnen doen voor een bepaalde periode dat die overeenstemmen met de verwachting.

Persoonlijk minimabudget

Het *Persoonlijk minimabudget* is de naam die we in onze gemeente hebben gegeven aan de individuele inkomens toeslag. Het is een wettelijke plicht vanuit de Participatiewet, waarbij de hoogte van het bedrag, de inkomensgrens en de duur dat iemand een laag inkomen heeft kan worden bepaald door de gemeente. Tot op heden kennen we een ruimhartige toekenning van dit budget met daar bovenop in sommige gevallen nog ophogingen. We gaan het bereik meer toespitsen op de mensen die het echt hard nodig hebben. Verder veranderen we de hoogte en de verschillende ophogingen zodat we binnen de financiële kaders blijven. Hieronder een overzicht van de veranderingen in het Persoonlijk minimabudget:

Was	Wordt
40% van de toepasselijke bijstandsnorm	25% van de toepasselijke bijstandsnorm
Recht op PMB vanaf 18 jaar	Recht tussen 18 jaar en pensioengerechtigde leeftijd
Partner zonder recht dan recht op PMB voor alleenstaande	Geen recht
Partner in instelling dan recht op bedrag voor een gezin	Partner in instelling dan recht op bedrag voor een alleenstaande
Ouders met kinderen op de basisschool: € 50 per kind	Ouders met kinderen tot 18 jaar: € 50 per kind
Verhoging met € 100:	
Per kind op het voorgezet onderwijs	Geen verhoging
Afgelopen 12 maanden maatwerkvoorziening Wmo	Geen verhoging
Pensioengerechtigde leeftijd	Geen verhoging
Afgelopen 5 jaar ontheffing arbeidsverplichting	Geen verhoging
Persoonlijk minimabudget	Individuele inkomens toeslag

Collectieve zorgkostenverzekering

Sinds 2015 zijn de Compensatieregeling Eigen risico (CER) en de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) afgeschaft. Gemeenten kregen de helft van het budget en mochten kiezen voor een eigen invulling om inwoners uit de doelgroep te ondersteunen. Net als bijna alle andere gemeente in Nederland hebben we in onze gemeente gekozen voor het aanbieden van ruime aanvullende zorgkostenverzekeringen. In ons geval is dit bij de zorgverzekeraar Menzis.

Sinds enige tijd hebben we inzicht in het daadwerkelijk gebruik door inwoners van de zorgkostenverzekering. Hieruit wordt duidelijk dat het gebruik van de ruime aanvullende zorgkostenverzekering in veel gevallen minimaal is. Daarnaast kiezen veel inwoners Garant verzorgd 3 omdat dan het eigen risico door de gemeente wordt betaald. Terwijl dit pakket vaak in geen enkele verhouding staat tot de zorgvraag. Daarnaast zien we ook oververzekering van inwoners bij de andere pakketten omdat het binnen de collectieve zorgkostenverzekering niet mogelijk is om alleen de basisverzekering af te sluiten. Tenslotte

rekent Menzis ons als gemeente circa €10.000 per jaar voor het aanbieden van de aanvullende zorgkostenverzekeringen aan onze inwoners.

Om ervoor te zorgen dat het geld terechtkomt bij de inwoners voor wie de regeling oorspronkelijk bedoeld is, nemen we de volgende maatregelen:

- We nemen afscheid van de aanvullende collectieve zorgkostenverzekeringen van Menzis.
- We geven inwoners die van de zorgkostenverzekering van de gemeente gebruik maken intensieve ondersteuning om over te stappen naar een passende zorgverzekering. Dit op basis van hun daadwerkelijke zorgbehoefte.
- We geven een tegemoetkoming aan inwoners tot en met 110% van het sociaal minimum met een chronische zorgvraag.

Tegemoetkoming hoge zorgkosten

Er wordt een nieuwe regeling opgezet om inwoners met een hoge zorgvraag te blijven ondersteunen na het wegvallen van de collectieve zorgverzekering. De nieuwe regelingen richt zich op mensen met een handicap en chronisch zieken die structureel het eigen risico moeten betalen. Deze mensen kunnen in deze regeling een jaarlijkse vergoeding krijgen ter hoogte van het wettelijk eigenrisico (€ 385 in 2026). De inkomensgrens voor deze regeling is 110% van het wettelijk sociaal minimum.

Verbeteren interne processen

We maken het aanvragen van minimaregelingen makkelijker voor inwoners. Dit gebeurt in verschillende fases. De eerste stap is om op de aanvraagformulieren van de verschillende minimaregelingen ook de andere minimaregelingen te vernoemen. Zo weten inwoners beter op welke regelingen zij nog recht kunnen hebben. Alle aanmeldformulieren komen op de website van het Sociaal Team Overbetuwe. Op deze manier kunnen inwoners makkelijker de regelingen aanvragen, zonder dat zij hiervoor de gemeente hoeven te bellen. De volgende stap is het online kunnen aanvragen van de verschillende minimaregelingen, waardoor inwoners gemakkelijk online een aanvraag kunnen doen. Tot slot kijken we of we de aanvragen kunnen combineren zodat inwoners meerdere regelingen tegelijk aan kunnen vragen.

5. Implementatie

Het nieuwe armoedebeleid treedt in werking op 1 januari 2026. Ruim voor dit moment zullen we inwoners informeren over de wijzigingen in het armoedebeleid. Hieronder lichten we toe welke stappen we gaan zetten om het nieuwe armoedebeleid te implementeren.

De Voorzieningenwijzer

Na de zomervakantie gaat gemeente Overbetuwe werken met De Voorzieningenwijzer. De Voorzieningenwijzer is online platform dat het voor inwoners inzichtelijk maakt voor welke inkomensondersteunende voorzieningen zij zowel lokaal als landelijk mogelijk in aanmerking komen. De VoorzieningenWijzer brengt alle informatie over gemeentelijke regelingen, landelijke toeslagen, inkomstenbelasting, zorgverzekering en energiecontract bij elkaar. Ook regelingen voor huurders vanuit hun woningcorporatie zijn opgenomen in een check. Inwoners kunnen per thema nagaan of er regelingen zijn waar ze nog voor in aanmerking kunnen komen. De VoorzieningenWijzer brengt al deze onderdelen op één centrale plek samen en zo is het voor inwoners inzichtelijk en eenvoudig om te checken waar ze recht op hebben. De online tool is een goed hulpmiddel om niet gebruik tegen te gaan. We gaan breed communiceren over deze tool zodat zowel inwoners als vrijwilligers van de welzijnsorganisaties en medewerkers van het sociaal team Overbetuwe die inwoners helpen

deze tool gaan gebruiken. De Voorzieningenwijzer zal ook gebruikt worden om samen met inwoners te kijken welke zorgverzekering het beste aansluit bij hun zorgbehoefte.

De collectieve zorgverzekering en het overstapseizoen

In het armoedebeloid is opgenomen dat gemeente Overbetuwe vanaf 2026 zal stoppen met de collectieve zorgverzekering. Om te zorgen dat de inwoners die op dit moment gebruik maken van de collectieve zorgverzekering een goed alternatief vinden biedt de gemeente goede ondersteuning tijdens het overstapseizoen. 12 november zijn alle zorgpremies en polisvoorwaarden voor het nieuwe jaar bekend. Vanaf dit moment kunnen inwoners zorgverzekeringen vergelijken en overstappen. Voorafgaand aan dit moment ontvangen alle inwoners die op dit moment gebruik maken van de collectieve zorgverzekering een brief waarin zij worden geïnformeerd over het stoppen van de collectieve zorgverzekering. Daarnaast informeren we hen over het overstapseizoen en de ondersteuning die de gemeente daarin biedt. Zo kunnen inwoners de VoorzieningenWijzer gebruiken om zorgverzekeringen te vergelijken. Begin december worden informatieochtenden op het gemeentehuis georganiseerd. Daar worden inwoners geholpen met het uitzoeken van een zorgverzekering die bij hen past. Verder wordt in de informatiebrief ook de nieuwe regeling waarin een tegemoetkoming voor het wettelijk eigen risico mogelijk is toegelicht. Inwoners die niet overstappen krijgen vanuit Menzis een nieuwe polis aangeboden, genaamd het Leefkracht collectief. Binnen deze polis zijn drie verschillende pakketten die grotendeels overeenkomen met de verschillende pakketten binnen de huidige collectieve zorgverzekering.

Communicatie over de inkomensgrenzen

In het nieuwe armoedebeloid worden de inkomensgrenzen van de verschillende minimaregelingen geharmoniseerd naar 110% van het wettelijk sociaal minimum. Dit betekent dat een groep inwoners die op dit moment gebruik maakt van de verschillende minimaregelingen en boven deze inkomensgrens zit het recht hierop verliest. Om inwoners hierover te informeren ontvangen zij een brief met daarin informatie over het wijzigen van de inkomensgrenzen. Ook worden zij gewezen op de VoorzieningenWijzer, zodat de inwoners kunnen nagaan of zij wel optimaal gebruik maken van alle landelijke regelingen. Tot slot benoemen we in de brief ook regelingen buiten de gemeente waar inwoners nog wel aanspraak op kunnen maken. Denk aan de ondersteuning van stichting Leergeld.

Inzetten op het informele netwerk

Veel bewoners die afweten van de minimaregelingen geven aan hier met name via via vanaf te weten. Daarnaast geven bewoners aan dat je veel manieren moet gebruiken om burgers actief te benaderen. Om te zorgen dat informatie over de minimaregelingen zich goed kan verspreiden via het informele netwerk gaan we hierover breed communiceren. Voor deze communicatie zetten we als gemeente in op hulpverleners uit de sociale basis. Zij staan veel in contact met de doelgroep. Maar denk ook aan plekken waar veel onderling contact is tussen inwoners zoals de huiskamers, bibliotheken en sportclubs. Het idee is dat niet alleen de doelgroep op de hoogte moet zijn van de regelingen, maar zoveel mogelijk inwoners van Overbetuwe. Op deze manier kan de informatie zich maximaal via het informele netwerk verspreiden.

Interne processen

In hoofdstuk 4.3 is omschreven welke stappen er ondernomen zullen worden om het aanvragen van minimaregelingen makkelijker te maken voor inwoners. De eerste stap hierin is om op de aanvraagformulieren van de verschillende minimaregelingen ook de andere minimaregelingen te vernoemen. Zo weten inwoners beter op welke regelingen zij nog meer recht kunnen hebben. Daarnaast worden alle aanvraagformulieren op de site van het sociaal team Overbetuwe gezet. Hierdoor hoeft er niet meer gebeld te worden met de gemeente. Dit

verlaagt de drempel om de regelingen aan te vragen. Deze veranderingen worden na de zomer in 2025 doorgevoerd. Vervolgens geven we de mogelijkheid om online regelingen aan te vragen vorm. Dit kan pas vanaf 2026 omdat gemeente Overbetuwe op dit moment overstapt van zaaksysteem. Wanneer dit nieuwe zaaksysteem gereed en in gebruik is, kan het proces rondom het online aanvragen pas worden ingericht. Wanneer alle regelingen een online aanvraag proces hebben, kunnen we deze verschillende aanvraagprocedures combineren. Dit laatste proces zal rond het begin van 2027 starten.